№ 117 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 17 **1891** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 17 № 117

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Շուշու ռէալական դպրոցի ակտը. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ալբանացիների զինաթափութիւնը. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Էվէլինա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՇՈՒՇՈՒ ՌԷԱԼԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԱԿՏԸ

Հաշւի ընթերցումից յետոյ, ինսպէկտոր Շմանովսկի մի հետաքրքրաշարժ գիտնական ճառ կարդաց: Նրա խօսակցութեան նիւթն էր—հռչակաւոր Տաթևի վանքը և հետազօտութիւնը այն պատմական պայմանների, որոնք պատճառ եղան, որ Հայաստանը ամենից շուտ և ամենից առաջ ընդունեց քրիստոնէութիւնը և միաստուածութեան գաղափարը:

Հաւկանալի է, որ հանդիսին ներկայ գտնվող հայ ինտելիգենտ հասարակութիւնը լարված ուշադրութեամբ ունկնդիր էր նրա ռէֆէրատին: Նկարագրելով իր ճանապարհորդութիւնը Շուշուց Գեօրիս և այդտեղից Տաթև, Շմանովսկի ասեց, որ ճանապարհի վրա ընկած գիւղերը մտնելով, նա, ի տես գձուծ, աղքատ գիւղական եկեղեցիների, որոնք ոչնչով չեն զանազանվում գիւղական տնակներից և հիւղերից, այլ և այն հիման վրա, որ եկեղեցիներում տղամարդիկ և կանայք խիստ անպատշաճ կերպով են պահում իրանց, եկել է այն եզրակացութեան, որ ի նախնումն ջերմեռանդութեամբ հռչակաւոր հայ ժողովրդի մէջ սառել են կրօնական զգացմունքները: Տաթևի մօտ գտնված «Սատանայի կամուրջի» և ստալակտիկային անձաւների ու այրերի մասին խօսելով, ռէֆէրանտը հետևեալ բացատրութիւնը տուեց: Այդ կամուրջը կազմել է բնութիւնը. խոր հովտի մէջ հոսող գետի վրա, երկու կողմից եկել միացել են հողային շերտեր, որոնք կազմում են իբրև կամար, այնպէս որ դու քեզ կարծում ես սրընթաց գետի այս ափում և յանկարծ գտնում ես քեզ միւս ափում: Այդպիսի մի երևոյթ ժողովուրդը կարող էր բացատրել միայն գերբնական ոյժով. Նրա երևակայութիւնը կարծեցնել է տուել նրան, որ միայն չար գերբնական ոյժը, սատանան, կարող է այդպիսի մի հրաշք գործել. գալով բնական պատճառներին, հաւանական է, որ կամ ինքը ջուրն է կտրել հողաշերտի մէջը և անցել, կամ այդ շերտը առաջացել է այդտեղ սարերի մէջ գտնվող և ջրից սրբվող քիմիական և հանքային խառնուրդներից: Սատանայի կամուրջի մօտ գտնվում է մի աղբիւր և աւազան, որ երկաթէ բաղադրութիւն ունի և հռչակաւոր է ժողովրդի մէջ իբրև բժշկող և սրբատեղի: Ինչպէս Քրիստոսի ժամանակ բորոտները, ախտացեալները գալիս և թափվում էին յայտնի հրէական աւազանի մէջ, նոյնպէս և այստեղ ոչ միայն քրիստոնեայ հայերը, այլ և մահմետականները իրանց հիւանդներին, բորոտներին, քոսոտներին, անդամալոյծներին բերում են բժշկելու և ուխտ են անում: Եւ ահա բանից դուրս է գալիս, որ ժողովրդի երևակայութեան մէջ շատ անգամ տեղաւորվում են միմեանց կողքին ամենածայրայեղ հակասական մտքեր և գաղափարներ. սատանայի և չար ոգու հետ միասին դրած է սրբութեան և նուիրականութեան գաղափարը: Փոքր ինչ հեռու բժշկարար աւազանից գտնվում են ստալակտիկների այրերը. Նրանք գոյնզգոյն են, խիստ սքանչելի, զարմանալի ձևեր և կերպարանքներ են կազմում և եթէ Եւրոպայում լինէին, պիտի նկատվէին իբրև մի ճոխութիւն: Տաթևի վանքը, ասեց Շմանովսկի, կազմում է քրիստոնէութեան ամենանշանաւոր յիշատակարաններից և արձաններից մինը: Պատմելով նրա ծագումը և հիմնադրութիւնը հայ պատմագիրների հաղորդած տեղեկութիւնների հիման վրա, նկարագրելով Տաթևում գործող գըլխաւոր կրօնականների գործունէութիւնը, մանաւանդ ս. Գրիգոր Տաթևացու գործունէութիւնը, ռէֆէրանտը աւելացրեց, որ թէև վանքը հիմնարկվել է 895 թւին, (ուրեմն շուտով լրանում է նրա գոյութեան հազարամեակը) բայց դեռ նրանից առաջ այդտեղ եղել է ս. Ստաթէի, Յիսուսի աշակերտներից մինի գերեզմանը և նախ քան Քրիստոս ևս այդ երկիրը հռչակաւոր է եղել և մեծ դեր է խաղացել տիեզերական պատմութեան մէջ: «Իմ երևակայութեան առաջ պատկերանում էր, այն րօպէին, երբ ես կանգնած էի վանահօր խուցի սարսափելի անդնդի վրա շինած պատշգամբի վրա, այն ժամանակը, երբ յայտնի պատմական գիշատիչ գազանները—Պօմպէոս, Աննիբալ, Կրասսոս իրանց լէգէօններով ասպատակում էին այդտեղ, ոտնակոխ անելով հողը, ժողովուրդը, որը իր սարերի մէջ արիութեամբ և հերոսութեամբ պաշտպանվում էր. այսօր ևս դեռ ասպատակում են գիշատիչ գազաններ, բայց իսկական. ահա ոռնացող գայլը, ահա արջը, ահա աղուէսը, վայրենի խոզը, որոնք այժմ փոխարինել են նրանց»:

Պատմելով, թէ քանի քանի անգամ Տաթևի վանքը կողոպտվել է վերջին պատմական ռանչակալներից, ռէֆէրանտն ասեց. «ով չէ կողոպտել Տաթևի վանքը. նոյն իսկ այժմ, համեմատաբար աւելի խաղաղ ժամանակ, այդ վանքը կողոպտում են, բայց կողոպտում են на законномъ основаніи այն քաղաքակրթեալ աւազակները, որոնք հանդիսանում են մեզ այժմեան «աբլակատները»: Յարգելի ճառախօսը ակնարկում էր այն կալուածական կորուստների վրա, որոնք վանքը ունեցել է շնորհիւ անբարեխիղճ և ագահ փաստաբանների, որոնք օգուտ քաղելով նախկին վանահայրերի տգիտութիւնից, անհոգութիւնից, զրկել են վանքը շատ և շատ հողերից ու գիւղերից:

Շմանովսկին չը մոռացաւ յիշատակել թէ որքան ծաղկած էր մի ժամանակ այդ վանքը և հռչակաւոր էր իբրև գիտութեան և ուսման օջախ. այդտեղ կային ճեմարաններ, այդտեղ ուսուցանում էին աստուածաբանութիւն, հռետորական, երաժշտական, նկարչական արուեստները, տրամաբանութիւն, մակացութեան վերաբերեալ գիտութիւններ: Մի խօսքով, յարեց նա, Տաթևի վանքը քրիստոնէական աշխարհի նշանաւոր և հաշւագիւտ արձաններից մինն է կազմում: Անցնելով վանքի հնութիւնների նկարագրութեան, Շմանովսկին կանգ առաւ երկու գլխաւոր հնութիւնների վրա. 1) Ս. Գրիգոր Տաթևացու ձեռագիր և պատկերազարդ աւետարանի և 2) սեղանի վարագոյրի վրա: «Այդ աւետարանը, ասեց նա, ոչ թէ միայն իբրև հին ձեռագիր (մօտ 700 տարվայ) թանգագին է, այլ և նա գեղարուեստի մի հրաշակերտ է, որ ապացուցանում է թէ գեղարուեստը (художество) և նկարչական արուեստը (живопись) որքան ծաղկած էին հայերի մէջ: Իսկ վարագոյրը, որ ընծայել է վանքին Շահաբասի քոյրը, այնպիսի հօծ, գեղեցիկ նիւթից, կերպասից է հիւսված, որ ժամանակակից եւրոպական արհեստագիտութիւնը ամենևին չէ կարող այդ տեսակ բան ստեղծել (не создать современной европейской промышленности такой плотной матеріи). Ս. Գրիգորի Աւետարանը, թէև մօտ 700 տարի է որ գրված է, բայց պատկերները այնքան կենդանի են, նկարները և գոյները այնքան թարմ, որ կարծես դեռ երէկ է գրվել և նկարվել:»

Ապա ատենաբանը անցաւ իր երկրորդ թէզիսին, թէ ինչպէս եղաւ, որ Հայաստանի ժողովուրդը ամենից առաջ ընդունեց քրիստոնէութիւնը: Հայ ժողովուրդը արդէն պատրաստված և ընտելացած էր միաստուածութեան գաղափարին, որը տարածել էին նրա մէջ Հայաստան բերված և բնակող բազմաթիւ հրէայ գաղթականները. Նրանք պատրաստել էին հողը:

Լրագրական սիւնակները թոյլ չեն տալիս մեզ երկար կանգ առնել պ. Շմանովսկու ռէֆէրատի վրա. մենք միայն նրա համառօտ բովանդակութիւնը պատմեցինք: Ցանկալի էր, որ այդ ռէֆէրատը ամբողջովին տպվէր մի որ և է ամսագրում, մանաւանդ որ նա գիտնական արժէք ունի:

Բուռն ծափահարութիւններով ընդունեց հասարակութիւնը այդ ճառը:

Ապա կատարվեց աշակերտների մրցանակաբաշխութեան հանդէսը:

Աշակերտները խիստ աջողութեամբ կատարեցին մի քանի երաժշտական կտորներ և երգեցին մի քանի երգեր:

Այդ հանդէսը հաճելի տպաւորութիւն գործեց հանդիսականների վրա, այնքան քիչ անգամ լինում են Շուշում այդ տեսակ ժողովներ:

Հ. Առաքելեան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԷՎԷԼԻՆԱ

Մի՞թէ կարող է հիւանդ մարդը այդքան շուտ կազդուրվել թէ հոգով և թէ մարմնով, մի՞թէ կարելի է այդքան արագ և անսպասելի կերպով վերադառնալ կեանքին, նորից իր մէջ զգալ ձգտում դէպի կեանք, դէպի ապրելու ցանկութիւն, մի՞թէ կարելի է այդքան շուտ վերածնվել.... Սակայն ամենազօր և հրաշագործ, միշտ վերանորոգող, միշտ թարմացնող, ամեն բան անընդհատաբար յեղափոխող բնութեան ձեռքում անկարելին՝ կարելի է դառնում....

Սարոտ, անտառապատ, առողջարար, մաքուր, կոկիկ, գեղեցիկ, ինտելիգենտ Հէյդլբերգում ես կատարելապէս վերածնվեցայ. ես կրկին ձեռք էի բերել իմ առաջվայ եռանդն ու աշխոյժը, սաստիկ պարապում էի, աշխատասէր էի, շատ կարդում էի, ամեն բանով հետաքրքրվում, ճշգրտութեամբ հետևում էի ուսուցչապետներիս դասերին, հեշտութեամբ ըմբռնում էի նրանց մտքերը, առաջադիմութիւն էի անում ուսման մէջ.... Ես զարմանում էի երբ լսում էի թէ իմ պրօֆէսօրներից մէկն ու մէկը ինձ ը ն դ ու ն ա կ երիտասարդ էր համարում.... Ընդունակ.... մի՞թէ, մտածում էի՛ ՞ ես իմ ընդունակութիւններս չէի կորցրել: Այդ բաւական չէր. ես այնքան թարմ ոյժ էի զգում արդէն իմ մէջ, որ երեկոներին, պարապմունքներիցս յետոյ, կարողանում էի իմ համալսարանական ընկերներիս հետ բաժանել նրանց ուրախ և անհոգ ժամերը մի որ և է հիւրանոցում, գարեջրատանը, կամ քաղաքից դուրս նկարչական բնութեան ծոցում գտնվող մի որ և է փոքրիկ պանդոկի մէջ.... Ես ամբողջ սրտով մասնակցում էի նրանց ուրախ խօսակցութիւններին, նրանց լուրջ վիճաբանութիւններին, նրանց հետ միասին, գինու կամ գարեջրի բաժակը ձեռին, ճառում էի մեր իւրաքանչիւրի ապագայ հասարակաց գործունէութեան մասին.... Այդ ճառերումն էին արտայայտվում մեր յոյսերը մարդկութեանը պիտանի լինելու, մեզանից իւրաքանչիւրի յոյսերը իր ազգին իր կարողութեան չափ օգտաւէտ լինելու մասին....

Այո՛, ես կազդուրվել էի. խոցված, վիրաւորված սիրտս սաղացել, բուժվել էր,—միայն դեռ երկար տարիներ շարունակ ես չէի կարող լսել երաժշտութիւնը.... Երաժշտութիւնը, իմ սիրած երաժշտութիւնը՝ ինձ ատելի էր դարձել: Եւ երբ որ համալսարան գնալիս կամ համալսարանից վերադառնալիս ես անցնում էի Հէյդլբերգի գեղեցիկ, մաքուր, ծառազարդ լայն փողոցներով, ու տներից մինի բաց պատուհաններից լսվում էին պիանօի ներդաշնակ հնչիւնները,—մի տեսակ սարսուռ էի զգում ես և արագացնելով քայլերս, աշխատում էի շուտով անցնել, հեռանալ այդ տան մօտից.... Այո՛, երաժշտութիւնը ատելի էր դարձել ինձ և երկար ժամանակ ես չէի կարող յաճախել ոչ թատրօն, ոչ էլ կօնցէրտներ....

Անցել էին երկու տարի, այսինքն չորս սէմէստր,—և ես կարողացայ աւարտել ուսումս, հարցաքննութիւններս տալ.... Եւ այն օրը, երբ հարցաքննութիւններս վերջացնելուց յետոյ, համալսարանի մեծ սրահում, ռէկտօրի և դէկանի ներկայութեամբ ես պիտի երդվէի մինչև մահս գիտութեանը հաւատարիմ մնալու, սովորական, ընդունված երդման ֆօրմուլան լատիներէն լեզուով կրկնելիս՝ ես իմ սրտումս կրկնում էի մի այլ ֆօրմուլա.... Այո՛, ես երդվում էի անցեալի յիշատակների սրբութեան անունով նուիրել իմ թոյլ ոյժերս իմ ազգի ծառայութեան, բարձր բռնել իմ ձեռքումս անխարդախ գաղափարների դրօշակը և կարողութեանս չափ իմ իմացածն ու զգացածը իմ հայրենակիցների մէջ տարածել....

Երկու երեք շաբաթ էր անցել այն օրից, երբ ես հարցաքննութիւններս վերջացրել էի. ես արդէն կարգի էի բերում գրքերս, իրեղէններս ու մասամբ թղթերս և իմ ունեցածս դարսում էի ճանապարհորդական արկղիս մէջ.... Այդտեղ, յիշողութեանս մէջ սկսեց ակամայ վերանորոգվել իմ ուսանողական կեանքի ամբողջ անցեալը, իր ուրախ և տխուր կողմերով.... Սակայն արտասահմանում անցկացրած իմ վեց տարվայ շրջանից Հէյդլբերգում իմ անցրած օրերը ամենաքաղցր յիշողութիւններն էին թողել սրտիս մէջ.... Ես ակամայ զգացվեցայ.... Այո՛, շուտով թողնելու եմ քեզ, իմ սիրուն Հէյդլբերգ, շուտով մնաս բարև կասեմ քեզ, և ո՛վ գիտէ, գուցէ երբէք էլ իմ կեանքումս չեմ տեսնի քեզ.... Մնաք բարև իմ ազնիւ ուսուցիչներ,—դուք էիք ջանում պատուաստել ինձ ձեզ ոգևորող բարձր ուսումնական, անխարդախ մտքերը. Մնաք բարև իմ ազնիւ ընկերներ, մարդկութեան թարմ ապագայ սերունդ կազմող երիտասարդական ոյժեր, քաղաքակիրթ Եւրոպայի ապագայ ազնիւ գործիչներ. Մնաս բարև և դու համալսարան, անկաշառ գիտութեան տաճար, որի պատերի ներսը մտնելով մարդս ներշնչվում է մի սրբազան երկիւղածութեամբ դէպի գիտութեան անյաղթելի, ամենահզօր ոյժը. Մնաք բարև և դուք երիտասարդական խնջոյքներ և անմեղ, սակայն միշտ գաղափարական կեանքի հետ անբաժան քէֆեր. Մնաս բարև և դու գերմանական նահապետական հիւրասէր ընտանիք, դու, որ լայն մարդասիրական զգացմունքով ներշնչված՝ ամեն ջանք էիր անում, որքան հնար է, սիրալիր և ջերմ կերպով ընդունել, հիւրասիրել օտարազգի ուսանողին, նրան մոռացնել տալու համար իր հեռաւոր հայրենիքի և ընտանիքի ժամանակաւոր բացակայութիւնը. Մնաս բարև և դու սիրուն Գրէտխէն, կամ Մարիխէն, գերմանական ամբոխի սիրուն և սիրելի աղջկայ տիպարը. մեր ուրախ և անհոգ ժամերում դու էիր մեզ ծառայում գարեջրատանը, բերելով մեզ փրփրալի կարմրագոյն հիւթով լի բաժակներ, մեզանից իւրաքանչիւրի առջև մի մի բաժակ դնելով սեղանի վրա.... Եւ երբ որ մեզանից մէկին դու ուզում էիր արտօնացնել քո առանձին շնորհով, բաժակը նրա առջև դնելուց առաջ, դու դեռ մօտեցնում էիր այդ բաժակը քո շրթունքներին, նախ թաց էիր անում քո սիրուն շրթունքները բաժակի երեսին կանգնած փրփուրի մէջ և ապա տալիս էիր մնացածը քո շնորհին արժանացածին վայելելու.... Այդ շնորհին և ես արժանացայ քեզանից այն օրը, երբ իմ ընկերներիս շրջա-

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր, հինգշաբթի, հոկտեմբերի 17-ին ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց դերասանական մշտական խումբը կը ներկայացնէ Թիֆլիսի Ազնուականների Բանկի Թատրոնում «Պարիզի աղքատներ» պիէսան, 5 գործողութեամբ, Թարգմանութիւն ֆրանսերէնից: Ներկայացմանը կը մասնակցեն խմբի ամենալաւ ոյժերը: Ներկայացման սկզբին ամբողջ խումբը կերգէ «Տէր պահեա զկայսրն մեր» (Боже Царя храни) օրհներգը, հոկտեմբերի 17-ի նշանաւոր օրվայ առիթով, երբ Թագաւոր կայսրին և Թագաւորական ընտանիքին երկաթուղու գնացքի խորտակման ժամանակ վտանգ էր սպառնում և կայսրը և Օգոստափառ ընտանիքն ազատվեցան այդ վտանգից: Ներկայացման սկիզբն է $7\frac{1}{2}$ ժամին երեկոյեան:

—

Կովկասեան պ. կառավարչապետ, գեներալ-ադիւտանտ Շերեմետիեվ, երեքշաբթի օր վերադարձել է Թիֆլիս, իր արած ճանապարհորդութիւնից:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային դումայի վերջին նիստում, երկուշաբթի օր, հոկտեմբերի 14-ին, պ. Պօղոս Իզմայլեան նորից ընտրվել է քաղաքագլխի փոխանորդ: Ուրախ ենք, որ մեր դումայի ձայնաւորները հասկացան, որ Իզմայլեանի պէս մի փորձված և գործունեայ մարդ անհրաժեշտ է քաղաքային վարչութեան կազմակերպութեան մէջ:

—

Մեզ տեղեկացնում են, որ «Արձագանքի» խմբագիր, պ. Աբգար Յովհաննիսեան, ստացել է Թիւրքաց կառավարութիւնից 5-րդ աստիճանի «մէջիդիէի» նշանը:

—

Այս օրերս վախճանվեց Թիֆլիսում Նահանգական բժշկի օգնական՝ բժիշկ Ալէքսանդր Բախուտով, 44 տարեկան հասակում: Հանգուցեալը ազգով վրացի էր և աւարտեց իր ուսումը նախ Թիֆլիսի գիմնազիայում և ապա Մոսկվայի համալսարանում: Հանգուցեալը սաստիկ սիրված էր մեր քաղաքի աղքատ դասակարգից, որին բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար ոչինչ ջանք և ժամանակ երբեք չէր խնայում: Նրա թաղմանը ներկայ էին ոչ թէ միայն մեր քաղաքի քրիստոնեայ ազգաբնակութեանը պատկանող ստորին ժողովրդի ներկայացուցիչները, բայց և Թիֆլիսի մահմետական ազգաբնակութեանը պատկանող ներկայացուցիչներ: Նրանք երբեք չէին մոռացել այն անձնուէր ջանքերը, որ հանգուցեալն անում էր 1880 թւին, երբ մեր քաղաքի պարսիկ ազգաբնակութեան մէջ տիրում էր տիֆ հիւանդութիւնը և մեծ կոտորած էր անում Թիֆլիսի Թուրքաց թաղի մէջ: Սկսած 1868 թւից մինչև իր մահը, ուրեմն 23 տարի շարունակ, բժիշկ Բախուտով պետական ծառայութեան մէջ էր գտնվում:

—

Մայրաքաղաքի համարեա բոլոր ռուս լրագիրները և ամսագիրները, իշխան Պոտէմկինի մահվան հարիւրամեակի առիթով, կենսագրական յօդուածներ և յիշողութիւններ տպեցին իրանց լրագիրների սիւնակներում: Ի միջի այլոց «Нива» շաբաթաթերթում կարդում ենք հետևեալը. «Պոտէմկինի սիրած քաղաքը, Նիկոլաեվ, ներկայումս իշխան Պոտէմկինին յիշեցնող ոչինչ բան չունի: Պոտէմկինի պալատը Սպասկում (կէս վերստ Նիկոլաեվից) դեռ 40-ական թւականներում քարուքանդ եղաւ և նրա տեղ արաբական ճաշակով մի տնակ կառուցվեց: Անհետացաւ և Պոտէմկինի տարօրինակ «մօլդավեան տունը», որը շինված էր իրան քաղաքի մէջ: Միայն Հայաստանի լուսաւորիչ ս. Գրիգորի (Պոտէմկինի պատրօնը) տաճարը, որի հիմքը դրել էր Պօտէմկին և որի կառուցումը աւարտվեց նրա մահից յետոյ (1794 թւին) յիշեցնում է դեռ քաղաքը կառուցանող իշխանին:»

—

«Нов. Обозрѣніе» լրագիրը իրան շատ տարօրինակ կերպով է պահում: Այն, ինչ որ «Մշակից» է վերցնում, չէ յիշում թէ «Մշակիցն» է, իսկ ուրիշ լուրերը, որ մենք մեր թերթում տեղական ռուս լրագիրներից ենք արտատպում, «Нов. Обозр.» լրագիրը մեզ է վերագրում: Կարա-Մուրզայի ճանապարհորդութեան մասին մեզանից վերցնելով՝ լրագիրը չէ յիշել «Մշակի» անունը, իսկ այն լուրը, որ իբր թէ Թիֆլիսի հայոց բարեգործական ընկերութիւնը 1000 րուբլի է նշանակել յօգուտ Ռուսաստանի ներքին նահանգների սովեալների, որը մենք ինքներս արտատպեցինք ռուս լրագիրներից, «Нов. Обозр.» լրագիրը մեզ է վերագրում: Այդ տեսակ վարմունք պատիւ չէ բերում լրագրին:

—

Հայ դերասանուհի տիկին Ալմա Սաֆրազեան, իր մարդու, դերասան Սաֆրազեանի հետ, եկել է ԹԻՖԼԻՍ և դիտաւորութիւն ունի մեր քաղաքում մի ներկայացում տալ Թուրքերէն լեզուով:

—

Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 15-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային Թատրոնում, պ. Իպօլիտօվ-Իվանովի առաջնորդութեամբ մի օպէրային ներկայացում տրվեց, որին մասնակցեցին նոր ոյժեր: Պ. Իպօլիտօվ-Իվանով դիտաւորութիւն ունի հաստատել Թիֆլիսում մի մասնաւոր ռուսաց օպէրա, ընկերական հիմունքների վրա: Հոկտեմբերի 15-ի ներկայացումը փորձնական ներկայացումն էր և կարելի է վստահութեամբ ասել, որ փորձը կատարելապէս աջողվեց: Ներկայացնում էին Գունօի «Ֆաուստ» օպէրան. Թատրոնը կատարելապէս լի էր և հասարակութիւնը մեծ ոգևորութեամբ էր ընդունում երգիչներին: Մարգարիտի դերը կատարում էր տիկին Զարուդնայա, որը մի փորձված դերասանուհի է, Մեֆիստոֆէլի դերը կատարում էր մեր երիտասարդ երգիչ, պ. Եղիազարեանց, որը հիացրեց ամենքին իր գեղեցիկ և աջող երգեցողութեամբ, վերջապէս Ֆաուստի դերը խաղում էր պ. Մաղալեան: Այդ երիտասարդ երգիչն ունի դուրեկան տենոր ձայն, որը բաւական մշակված է, սակայն նրա ձայնի միջին րէգիստրը այնքան մաքուր և ուժեղ չէ, որքան բարձր րէգիստրը: Առհասարակ այդ փորձնական ներկայացումը շատ հաճելի տպաւորութիւն թողեց ամենքի վրա: Զիբէլի դերը կատարեց օրիորդ Ասլամազեանց:

—

«Էվէլինա» վերնագրով Գրիգոր Արծրունու վէպը, որը վերջանում է «Մշակի» ներկայ համարում, տպագրվում է առանձին բրօշիւրով պ. Տիգրան Նազարեանցի տպարանում և շուտով լոյս կը տեսնի:

—

Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 15-ին, ռուսաց դրամատիկական խումբը Թիֆլիսի Ազնուականների բանկի թատրոնում ներկայացրեց Շէկսպիրի «Համլէտ» ողբերգութիւնը: Առհասարակ նկատված է, որ դերասանների թոյլ դ ա մ ա ր ն է միշտ, որքան էլ նրանք միջակ և միջակից էլ ստոր ընդունակութիւններ ունենան, հանդէս գալ կլասիկական և մանաւանդ Շէկսպիրի պիէսաներում փորձելու իրանց ուժերը և տեսնելու թէ արդեօք ժամանակով կարող են իրանք առաջնակարգ դերասաններ դառնալ: Մինչև անգամ մեր հայ դերասաններից մէկը, որքան մենք յիշում ենք, մի քանի տարի առաջ, առիթ և միջոց չունենալով Շէկսպիրի դերերում Թիֆլիսի բեմի վրա փայլել, դիտմամբ գնում է Հին-Նախիջեւան, և այնտեղ է խաղում Համլէտի դերը… Բայց ցաւալին այն է, որ դերասանները ստիպում են հասարակութիւնը ներկայ գտնվել և տեսնել դերասանական ասպարէզի վրա արած իրանց անհաստատ քայլերը: Ահա այդպիսի մի տպաւորութիւն գործեց մեզ վրա ռուսաց դրամատիկական խմբի վերոյիշեալ ներկայացումը: Համլէտի դերը խաղում էր պ. Լիբօվ, Պօլօնիուսի դերը խաղում էր պ. Վօլխօվսկիյ, Լաէրտի դերը՝ պ. Այարօվ, Օֆէլիայի դերը՝ տ. Զվէզդիչ: Պ. Լիբօվ, Համլէտի դերը ներկայացնելու ամբողջ ընթացքում, իր խաղով ամենևին տպաւորութիւն չը գործեց հասարակութեան վրա. բացի դրանից իր հրէական անճոռնի արտասանութեամբ և երգելով զզուելի տպաւորութիւն էր գործում մեզ վրա: Պօլօնիուսի դերը, որը Համլէտից յետոյ երկրորդն է Շէկսպիրի ողբերգութեան մէջ, նոյնպէս անգոյն անցաւ: Պ. Վօլխօվսկիյ շատ վատ Պօլօնիուս էր: Մնացած դերասաններն ու դերասանուհիներն էլ իրանց վատ խաղով կարծես գերազանցել էին ուզում միմեանց: Միակ փայլուն բացառութիւն էր կազմում տ. Զվէզդիչ, որը իր բնական, գեղեցիկ և սրտաշարժ խաղով Օֆէլիայի դերում, հասարակութեան համակրութիւնը գրաւեց և նրա բուռն ծափահարութիւններին արժանացաւ: Մի խօսքով, աչքի առաջ ունենալով երեքշաբթիվայ ներկայացումը, կարելի է համարձակ ասել, որ ռուսաց ներկայ դրամատիկական խմբի ոյժերից վեր է Շէկսպիրի պիէսաները տալ, և մենք խորհուրդ կը տայինք թատրոնական վարչութեանը այլ ևս չը կրկնել երեքշաբթիվան սխալը, մանաւանդ որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը տեսել է Շէկսպիրի պիէսաներում այնպիսի առաջնակարգ դերասաններ, որպէս Րոսսի և Ադամեան: Թատրոնը համարեա դատարկ էր:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԲԱՆՑԻՆԵՐԻ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆԸ

Արիւնահեղ ընդհարումների առաջն առնելու համար, ընդհարումներ, որոնք յաճախ խախտում են խաղաղութիւնը եւրոպական Թիւրքիայի հիւսիս-արևմտեան սահմանի վրա, Թիւրքաց կառավարութիւնը վճռեց մի արմատական միջոց գործ դնել, այն է կատարելապէս զինաթափ անել Թիւրքահպատ ալբանցիներին: Այդ դժուար յանձնարարութիւնը դրված է Կրետէի նախկին նահանգապետ Աբդուլ-Քէրիմ-փաշայի վրա, որը սուլթանի հրամանով Սկուտարիի նահանգապետ է նշանակված Ալբանիայում: Իր ստացած հրահանգների համաձայն, նա, պաշտօնն ստանձնելուն պէս, պէտք է սկսի զինաթափ անել ալբանցիներին, նմանվելով աւստրո-ունգարական կառավարութեան գործելու եղանակին Սերաեվոյում: Սակայն, թէպէտև փաշան փորձված գեներալ է, բարձրաստիճան օֆիցէրները այդ խնդիրը անիրագործելի են համարում և մի այնպիսի գործ, որ կարող է Թիւրքերին մեծ դժուարութիւններ պատճառել, քան թէ աւստրիացիներին: Նախ՝ Ալբանիայում սակաւաթիւ զօրք է կանգնած, և երկրորդ՝ պատերազմասէր բնակիչները այնպէս են ցրված լեռներում, որ կանօնաւոր զօրքերը շատ կը դժուարանան պատերազմական գործողութիւններ վարել, եթէ միայն պատերազմական գործողութիւնները կը սկսվեն: Բացի դրանից ալբանցիները այնքան երկար ժամանակ կատարեալ ազատութիւն են վայելել սուլթանների կառավարութեան տակ, որ ամեն մի փորձ՝ զրկել նրանց այդ ազատութիւնից, երևի յեղափոխութիւն կառաջացնի:

Որպէս յայտնի է, ալբանցիներն առհասարակ

նում ես րոպէապէս օրվայ հերոս էի դարձել, ստացած լինելով համալսարանի դոկտորի աստիճանը….

Այո, մնաք բարև դուք ամենքդ, մնաս բարև դու մաքուր գիտութեան սրբավայր…. Շուտով ես թողնելու եմ քեզ և մեկնելու եմ դէպի հեռու արևելք….

—

Եւ իրաւ, ես արդէն պատրաստ էի ճանապարհ ընկնելու և օրից օր միայն դրամի էի սպասում իմ ընտանիքից, որպէս զի ճանապարհ ընկնեմ:

Ահա և նամակաբերը, որը ճշդութեամբ ամեն օր, որոշ ժամին է մտնում սենեակս: Այսօր նա բերում է ինձ երկու հատ նամակ միայն. նրանցից մէկը իմ սպասած դրամի ծրարն է, իսկ միւսը….

Ես նայում եմ ծրարի հասցէի վրա, և աչքերիս չեմ հաւատում…. Մի՞թէ ճշմարիտ է, մի՞թէ դա նրա նամակն է…. Այո, նրա գիրն է դա, Էվէլինայի գիրը…. Երկու տարի առաջ պատահածը նորից վերակենդանանում է իմ յիշողութեան մէջ, արդէն բժշկված վէրքերս կարծես նորից պիտի բացվեն….

Դողացող ձեռքերով պատռում եմ ես ծրարը…. Այո, դա Էվէլինայի նամակն է, նա կրկին Ցիւրիխումն է, ինչպէս երկու տարի առաջ…. բայց ես այնտեղ չեմ….

Ահա նամակի բովանդակութիւնը.

Էվէլինա իմացել էր Ցիւրիխի հայ ուսանողներից, որ ես դոկտորի հարցաքննութիւն էի տուել և ջերմ կերպով շնորհաւորում էր ինձ ուսման աւարտման պատճառով. ապա նա հիշած խօսում էր Ցիւրիխի մասին և ակնարկում էր այն երջանիկ ժամանակներին, երբ, երկու տարի առաջ մենք միասին էինք անցկացրել մի երկու ամիս գեղեցիկ Ցիւրիխում….

Դա էր ամբողջ նամակը, բայց նա ինձ սաստիկ վիրաւորեց. ես զգում էի, որ իմ մարդկային ինքնասիրութիւնս ոտնակոխ էր արած…. Ուրեմն դու չամուսնացար, մտածեցի ես, և հիմա ճարահատված էլի ինձ ես դիմում, ուզում ես միանգամից հրաշքի պէս կենդանացնել այն սէրը, որը երկու տարի առաջ անողորմ կերպով դէն շպրտեցիր, անողորմ կերպով սպանեցիր…. Իսկ եթէ այդ ժամանակամիջոցում ես խելագարվէի, մեռնէի, կամ եթէ վերջապէս կենդանի մնալով, ուրիշին սիրէի…. Դու զրկում ես ինձ ընդմիշտ իմ կեանքի միակ յոյսից, նամակագրութիւն քեզ հետ պահպանելուց, դրանով անտարակոյս հասցնում ես ինձ վերջին ծայր յուսահատութեան,—իսկ յետոյ, երբ քեզ չէ աջողվում ուրիշի հետ ամուսնանալու, իմանալով որ ես ուսումս աւարտել եմ, նորից դիմում ես ինձ, առանց մտածելու թէ քո առաջվայ վարմունքով եթէ ինձ հասցրած էլ չը լինէիր մահվան, գոնէ շատ հեշտութեամբ կարող էիր մեռցնել իմ մէջ սիրոյ զգացմունքի վերջին նշոյլը, կատարելապէս ցամաքեցնել իմ սիրտս…. Այն ժամանակ ի՞նչ միտք ունի նորից դիմել նոյն իսկ քո վարմունքի շնորհով սիրտը անզգայ մի քար դարձած մարդուն և ամեն զգացմունք մեռցնելուց յետոյ, մարդուն երկու տարի շարունակ անյայտութեան մէջ թողնելուց յետոյ՝ նորից ուզենալ հրաշքի պէս ծնեցնել սիրոյ վառ զգացմունքը քարացած և նոյն իսկ քո վարմունքի շնորհով ցամաքած մի սրտի մէջ….

Ես պատրաստ էի երեխայի պէս լաց լինել, անարգված ինքնասիրութեան զգացմունքից….

Նամակի տակ կար, յամենայն դէպս, և հասցէն, որով կարելի էր ուղղել և պատասխանը:

Ես, ի հարկէ, չը գրեցի այն բոլորը, ինչ որ մտածեցի, այլ վերցնելով թուղթ և գրիչ, միայն այսքան գրեցի.

«Յարգելի օրիորդ. Ընդունեցէք իմ ջերմ շնորհակալութիւնս ձեր շնորհաւորութեան համար: Այո, այդ երկու տարվայ ընթացքում ես շատ աշխատեցի, սաստիկ պարապեցի, քանի որ մտաւոր կեանքով ապրելը դարձել էր ինձ համար կեանքի միակ մխիթարութիւն: Ուրիշ որ և է զգացմունք այժմ այլ ևս մատչելի չէ իմ սրտին. սիրտս խպառ ցամաքել, մեռել է այդ ժամանակամիջոցում. ես հրաժարվեցի իմ առաջվայ ապարդիւն ցնորքներից. ես հիմա լաւ համոզվեցայ, որ ոչ մի կին չէ կարող ինձ սիրել անսահման և յարատև կերպով…. Եւ ցամաքած սրտիս մէջ ամփոփված սիրոյ վերջին բեկորները ես այսուհետև, մինչև մահս, պէտք է նուիրեմ ոչ թէ կնոջ զգացմունքին փոխադարձը տալուն, այլ միմիայն իմ ազգի քաղաքակրթական գործի առաջադիմութեան ծառայելուն»:

Եւ նոյն օրը ես այդ նամակն ուղարկեցի:

Սակայն րոպէական վրդովմունքից յետոյ, ես փոշմանվեցայ…. Ինձ թվում էր թէ չափից դուրս կոշտ էի գրել նամակս: Ես սրտով ցանկանում էի մի պատասխան ստանալ… Երանի թէ նա «մեղայ» գար, մտածում էի ես, ներողութիւն խնդրէր, իր ցաւն ու զղջումն արտայայտէր իր առաջվայ վարմունքի համար….

Ես, այնու ամենայնիւ, դարձեալ մի աւելորդ երկու շաբաթ սպասեցի Հէյդելբէրգում, միշտ յուսալով, որ գուցէ Էվէլինայից երկրորդ նամակ կունենամ….

Յոյսերս զուր անցան…. Հազիւ բժշկված և նորից վիրաւորված սիրտս, բորբոքված ուղեղս հրաժարվում էին խիստ և ճիշդ քննութեան տակ դնել իմ սեփական վարմունքի շարժառիթները:

Արդեօք վիրաւորված ինքնասիրութիւն, անարգված պատուասիրութիւն, թէ վրէժխնդրութիւն էր իմ արածը….

—

Ես դարսել, պատրաստել էի արդէն իմ բոլոր ամենաանհրաժեշտ իրեղէններն ու գրքերը, մնում էր միայն ուսանողական գրասեղանիս վրա մնացած մի քանի թղթերն ու նամակները ջոկելու, անպէտքները ոչնչացնել, հարկաւորները ճանապարհորդական արկղիս մէջ դնել…. Թղթեր ջոկելու միջոցին աչքիս ընկաւ գրասեղանիս պահարանում դրված մի հաստ, կնքված ծրար: Ես պատռեցի ծրարի երեսը. նրա մէջ պարունակված էին Էվէլինայի բոլոր նամակներն ու նրա լուսանկարը….

Ես անմիջապէս վառեցի սենեակիս մէջ եղած փոքրիկ երկաթեայ վառարանը և առանց նորից նայելու անգամ այդ նամակների վրա, ամբողջ կապոցն այրեցի: Մի րոպէ ես տատանվեցի, մտածմունքներս խառնվում էին…. Արդեօք այրեմ և նրա լուսանկարը….

Ես վերցրի պատկերը և առաջին անգամ երկու տարուց յետոյ ուշադրութեամբ սկսեցի քննել մի

և գիւղացիները մանաւանդ, բնականապէս քաջ և պատերազմասէր են, և չատ հազիւ կարելի է հանդիպել մի ալբանցու, որը եաթաղանով և ատրճանակով զինուորված չը լինի: Նրանք նոյնպէս մեծ քանակութեամբ ունեն Մարտինի-Հէնրի հրացաններ: Հաշուած է, որ ամենապակասը 30 բատալիօն զօրք հարկաւոր է ձեռքի տակ ունենալ, և այն ժամանակ էլ հազիւ թէ կարելի լինի անկարգութիւնների առաջն առնել:

Աբդուլ-Քէրիմ-փաշան թոյլտուութիւն ստացաւ մի քանի շաբաթ մնալ Կ. Պօլսում, մինչև իր պաշտօնատեղին գնալը, իր աղջկայ հիւանդութեան պատրուակով. սակայն ամենքն համոզված են, որ նահանգապետի ճանապարհ ընկնելու յետաձգման իսկական նպատակն է ազատվել իր վրա դրված այդ ծանր պարտաւորութիւնից և աշխատել վերացնել տալ այդ դժուար իրագործելի վճիռը:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Դավրէժ, 3 հոկտեմբերի

Ատրպատականի (Պարսկաստան) Մուժումբար հայաբնակ գիւղում շինվում է արական և իգական սեռի համար դպրոց. շինութիւնը մօտ է վախճանին. յօգուտ այդ դպրոցի կառուցման Դավրէժում մեր համազգիներից նուիրատուութիւններ են ստացվել հանգանակութիւնով. նուիրատուութիւնը շարունակվում է. հանգանակութիւնը վերջանալիս նուիրատուների անուանացուցակը պատրաստելու և յարգելի «Մշակ» լրագրում զետեղված տեսնելու նպատակն ունեմ, եթէ պիտի բարեհաճէք տպագրել:

Իսկ որպիսի մի բարոյական դրութեան մէջ է այդ գիւղը, այդ մասին ուրիշ անգամ գրել են «Մշակ» լրագրում: Մեզ մնում է խնդրել և խընդրում ենք խոնարհաբար մեր պ.պ. խմբագիրներից, հեղինակներից և դասագիրք յօրինողներից, որ բարեհաճեն մի մի օրինակ իրանց աշխատութիւններից նուիրել սոյն գիւղի նորաշէն դըպրոցին՝ որով կրկին ապացուցած կը լինեն իրանց կոչման բարձրութիւնը:

Յիշեալ գիւղի դպրոցը շինվում է Ատրպատականի սրբազան թեմակալ Ստեփաննոս եպիսկոպոս Մխիթարեանի նախագահութեամբ և այդ դպրոցի ուսուցիչ պ. Վարդան Տէր-Աւետիսեանի աշխատանքով, մտերիմների աջակցութեամբ հանդերձ:

Գովելի է, այո շատ գովելի է պ. Վարդան Տէր-Աւետիսեանի տոկուն եռանդը:

Գիւղական դպրոց շինել, հանգանակութեամբ՝ շատ էլ հեշտ չէ և ինչպէս ասում են, մարդու կէս միսն է հալվում, մի քանի անգամ շապիկը փոխվում...

Այս ամենից յետոյ, սա երրորդ անգամն է, որ պարոնը ձեռնամուխ է լինում այնպիսի մի գործի, ուր անձնուիրութիւնը մեծ դեր է կատարում:

Ժամանակը ինքը ցոյց կը տայ բոլոր նրանց, որոնք իրանց եղբայրների համար անձնուէր են եղել:

Կրկին խնդրելով մեծապատիւ համազգիներից չը խնայել իրանց նպաստը յօգուտ այնպիսի մի դպրոցի, որպիսին է խաւարում խարխափող Մուժումբարինը՝ յայտնում ենք այժմեանից խորին շնորհակալութիւններս այն անձանց, որոնք չեն զլանալու օգնութեան ձեռք կարկառել իրանց եղբայրներին, տգէտ, ընկած եղբայրներին... Այս հասցէով՝ Դավրէժ, Սեդրակ Բ. Յարութիւնեան:

Ստացված ամեն նպաստի համար հաշիւ կը տրվի ի լուր ամենեցուն:

***

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ սուլթանը շատ հետաքրքրվում է Կրետէի վերանորոգութիւնների հարցով և դրա վերաբերմամբ միշտ խորհրդակցում է մեծ վէզիր Ջէվադ-փաշայի հետ:

—«Le Nord» լրագիրը իր վերջին համարում խօսում է ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Գիրսի տեսակցութեան մասին մարկիզ դէ-Ռուդինիի հետ և այդ տեսակցութիւնը լրագիրը խաղաղութեան նշան է համարում:

—Անգլիական «Times» լրագիրը մի առաջնորդող յօդուած է նուիրում Եմէնի գործերի դրութեանը, Արաբիայում: Լրագիրն ասում է, որ արդէն մի քանի ամիս շարունակվող ապստամբութիւնը այդ նահանգում չէ կարելի բացատրել արաբների դէպի թիւրքաց տիրապետութիւնն ունեցած ատելութեամբ միայն, և ոչ բէդուինների աւազակային հակումներով: Եմէնը երկրագործական երկիր է և նրա ազգաբնակութիւնը շատ է տանջվել թիւրքաց պաշտօնեաների կամայականութիւնից և անտանելի հարկերից: Այդ է, ասում է լրագիրը, Եմէնի խռովութիւնների իսկական պատճառը: Այդ նահանգը նուաճել են թիւրքերը XV-դ դարում, բայց արաբները վերջիններին դուրս արին 1630 թւին և պահպանեցին իրանց ինքնավարութիւնը մինչև 1872 թուականը: Մի առժամանակ նրանք ազատ էին ամեն տեսակ հարկերից, բայց այդ դրութիւնը երկար չը տեւեց և թիւրքերը շուտով մորթեցին ոսկէ ձու դնող հաւը: Իրանց հարկերով և ճնշումներով նրանք մեծ վնաս հասցրին Խօդէիդ և Մոկկօ քաղաքին, որի պատճառով Եմէնից այդ քաղաքների միջով արտահանվող ապրանքների առևտուրը համարեա թէ դադարեց: Անգլիական լրագիրը կարծում է, որ խռովութիւնները դեռ ևս երկար կը տեւեն, բայց որովհետև այդ անկարգութիւնները կատարվում են Եմէնի սահմաններում և չեն տարածվել Գէդժաս նահանգում, ուր ապստամբութիւն չէ կարող ծագել առանց Մէկկայի շէրիֆի համաձայնութեան, հազիւ թէ խռովութիւնը վտանգաւոր բնաւորութիւն ընդունի:»

—Եւրօպական լրագիրները հաղորդում են, որ Պարսկաստանում ծխախոտի մենավաճառութիւնը պարսից շահի հրամանով տրվեց անգլիական մի ընկերութեան, որի գլխաւորն է համարվում մայոր Տալբօտ: Սակայն պարսիկները, լսելով կառավարութեան այդ կարգադրութիւնը, այնպիսի յուզմունք առաջացրին, որ կառավարութիւնը, կարգը և հանգստութիւնը վերականգնելու համար, ստիպված եղաւ այդ մենավաճառութիւնը վերացնել Պարսկաստանի մի ամենահարուստ նահանգում, այն է Ադրբէջանում:

—Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ այնտեղ հասած լուրերին համեմատ, թիւրքաց զօրքերը ջարդել են Եմէնի ապստամբներին:

—Սուլթանը հրամայել է խիստ միջոցներ ձեռք առնել արնատուներին զսպելու Հին-Սերբիայում:

—Սօֆիայից հեռագրում են, որ Ստամբուլօվ շուտով ճանապարհորդութիւն կը կատարի արտասահմանում:

—Կ. Պօլսից Հռօմ վերադարձած բարօն Բլանկ, մի թղթակցի հետ խօսելու ժամանակ, գանգատվում էր, որ ֆրանսիական և ռուսաց ազդեցութիւնը մեծանում է Արևելքում: Բարօն Բլանկ կասկածում է, որ Բալկանեան թերակղզու կողմից որ և է վտանգ սպառնար եւրօպական խաղաղութեանը: «Իսկական վտանգը,—ասեց նա,—կըսկսվի Փոքր-Ասիայից, երբ ռուսները կարշաւեն նրա վրա: (?) Պատերազմը Հայաստանի համար կը ծագի և հէնց Կ. Պօլսում այդ պատերազմը անխուսափելի է համարվում:»

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԼԱՇՄԻԱ, 14 հոկտեմբերի: Այսօր, բազմաթիւ ժողովրդի և տեղական իշխանութիւնների ներկայութեամբ, հանդիսաւոր մաղթանք կատարվեց Մօկշա գետի մօտ, Արապօվօ կայարանում, Մօսկվա-կազանեան երկաթուղու ճիւղի աշխատանքները սկսելու առիթով: Միաձայն «ուռան» ամբողջ երկրի շնորհակալութեան և ուրախութեան ուղիղ արտայայտութիւն էր: Ներկայ գտնվող ինժեներները, որպէս թագաւորական կամքի կատարողներ և նոր եկամտի աղբիւրների համբաւաբերներ այս ծանր ժամանակներում, հիացմունքով ընդունվեցան:

ԿԻԵՎ, 14 հոկտեմբերի: Այրվեց Բրօդսկու մեծ ջրաղացը: Վնասը մի միլիօն ռուբլուց աւելի է:

ՌԻԳԱ, 14 հոկտեմբերի: Նահանգական դատարանը. վէնդէնեան օրդնունգգէրիխտի նախկին ադիւտանտ Սաղօվսկուն, որը մեղադրվում էր գիւղացիներին տանջելու համար, դատապարտեց բանտային աշխատանքներին մի տարի և չորս ամիս ժամանակով: Սաղօվսկի, ունտէր-օֆիցէր Լէյնի հետ միասին, աջ ու ձախ գանահարում էր թէ արդարներին և թէ մեղաւորներին, մի խօսքով անխիղճ կերպով էր վարվում գիւղացիների հետ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 14 հոկտեմբերի: Լուր է տարածվել, որ սուլթանը մի պատգամաւորութիւն ուղարկեց Լիվադիա մեծ վէզիրի առաջնորդութեամբ:—«Сельк. Вѣстникъ» լրագիրը տալիս է շատ օգտակար տեղեկութիւններ հաճարի ալիւրի զանազան խառնուրդներից հաց պատրաստելու եղանակների մասին:—Պետերբուրգում յօգուտ սովատանջների հանգանակվում են ոչ միայն ուտելեղէն մթերքներ և շորեր, այլ և զանազան առարկաներ. շորերը և առարկաները աճուրդով են ծախվում:

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ, 14 հոկտեմբերի: Վաղը պալատական որսորդութիւն է նշանակված Սելանդ կղզու վրա:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 հոկտեմբերի: Յօգուտ անբերրիութիւնից վնասված տեղերի «Կարմիր խաչի» ընկերութեան ստացած նուիրաբերութիւնների և հանգանակութիւնների գումարը մինչև հոկտեմբերի 10-ը հասաւ 557,825 ր. գումարի: Որպէս յայտնի է, «Կարմիր խաչի» ընկերութիւնը թագուհի կայսրուհու բարեհաճութեամբ, յանձն է առել հանգանակութիւնների հաւաքելը և անբերրիութիւնից վնասված տեղերին օգնելու գործի կազմակերպութիւնը: Բացի դրանից նիւթական օժանդակութիւններ են ստացվում, որոնք ուղարկվում են անբերրիութիւնից վնասված նահանգները:

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ, 15 հոկտեմբերի: Գվարդեան գնդի օֆիցէրների պատգամաւորութիւնը, գնդապետի առաջնորդութեամբ, Թագաւոր կայսրին և Թագուհու կայսրուհուն, նոցա Մեծութիւնների առաջիկայ արծաթէ պսակի առիթով, մատուցեց մի պատկեր, որը ներկայացնում է կայսերական ընտանիքի ափ իջնելը Կօպէնհագէնում:

ՊԱՐԻԶ, 15 հոկտեմբերի: Պատգամաւորների ժողովի այսօրվան նիստում մինիստր Րիբօ ասեց, որ Ռուսաստանի բարեկամութիւնը Ֆրանսիայի հետ ոչ ոքին չէ զարմացնում. նա վաղուցվայ համակրութիւնների և շահերի միանմանութեան հետեւանք է և ոչ ոք չէ կասկածում, որ նա եւրօպական խաղաղութեան նոր երաշխաւորութիւն է:

ԼՕՆԴՕՆ, 15 հոկտեմբերի: Բրիտանական դեսպանը Կ. Պօլսում հեռագրեց մարկիզ Սօլսբրիին, որ Բ. Դուռը արգելեց ոչ միայն ռուսաց հրէաների գաղթականութիւնը թիւրքաց հողի վրա, բայց ընդհանրապէս հրէաների գաղթականութիւնը, ղեկավարվելով այդ հանգամանքում առողջա-

---

ժամանակ ինձ համար թանգագին եղած այդ անուշ գծագրութիւնները:

Ոչ, ես չեմ այրի, երբէք չեմ ոչնչացնի այդ պատկերը, վճռեցի ես: Ես կը պահեմ այդ լուսանկար կենդանագիրը մինչև կեանքիս վերջը. թող այդ դէմքը յիշեցնէ ինձ այն սէրը, որը յեղափոխեց իմ ամբողջ էութիւնս.... Ես նրան կը պահեմ որպէս այն Էվէլինայի կենդանագիրը, որը ինձ սիրում էր, և ոչ թէ այն Էվէլինայի, որը յետ մղեց իմ սէրը....

—

Ճանապարհ ընկնելու օրը հասել էր. հասել էր և իմ թանգագին ընկերներիցս բաժանվելու րոպէն: Սրտաշարժ էր նա, այդ բաժանվելու րոպէն....

Ընկերներիս խումբը ուղեկցեց ինձ մինչև երկաթուղային կայարանը:

Լսվեց երրորդ զանգակը, լօկօմոտիվի սուլոցը, և գնացքը շարժվեց....

Մնաս բարև դու անմոռանալի Հէյդլբէրգ, մընաս բարև դու քաղաքակիրթ Եւրօպա: Ցեզանից մտաւոր սնունդ, ուսում, կրթութիւն, հոգեկան ազնիւ յուզմունքներ, դէպի բարձր գաղափարներ անյաղթելի ձգտում, իր ազգին պիտանի լինելու վառ ցանկութիւն, վերջապէս նոր կեանք ստացած՝ արևելցու վերջին հրաժեշտի ջերմ համբոյրն ընդունեցէք....

Այսուհետև ես պէտք է ապրեմ իմ անցեալի յիշատակներով, նրանից ինձ համար ոյժ և զօրութիւն քաղեմ ներկայի մէջ պարտաճանաչ լինելու համար, իսկ ներկայ կեանքի ծանր, անխիղճ, խղճմտաւոր մաքառումն՝ ինձ թէ ոյժ և թէ յոյս պիտի տայ աւելի պայծառ ապագային սպասելու....

—

Վերջապէս ես Կ. Պօլսումն եմ, իմ ծննդավայրում: Ես այլ ևս հասարակ թղթակից կամ աշխատակից չեմ հայոց լրագիրների, այլ ինքս խմբագիր եմ մի հայոց ամենօրեայ թերթի: Ծնողներիս մօտ սկզբից ապրելուց յետոյ, ես այժմ վարձել եմ ինձ համար մի առանձին բնակարան, որտեղ և զետեղել եմ խմբագրութիւնս: Սրտիս անցեալ վէրքերը կատարելապէս բուժվել են, ես զգում եմ մի առանձին հոգեկան բաւականութիւն և անդորրութիւն... Գուցէ այդ դրանից է, որ մարդ զգում է թէ իր կարողութեան և ընդունակութիւնների չափ կատարում է իր պարտքը...

Բնակարանս, որը գտնվում է Կ. Պօլսի ամենալաւ փողոցներից մէնի վրա, Բերայում, թէև փոքրիկ և համեստ է, բայց կոկիկ և յարմար է ամեն կողմից: Լրագիրս լաւ է գնում. յօդուածներս, իրանց մտքի նորութեամբ, ուշադրութիւն են դարձնում իրանց վրա, շատ անգամ նոյն իսկ աղմուկ և վէճ են յարուցանում: Ես ունեմ շատ բարեկամներ և ի հարկէ, աւելի էլ բազմաթիւ թշնամիներ... Դա բնական օրէնք է:

Օրերը աննկատելի են անցնում տենդային պարապմունքի մէջ: Անընդհատ երթեւեկութիւնը խմբագրութեան մէջ թէև յոգնեցնում է ինձ, բայց մտքերի ոգևորութիւնը, անխոնջ գործունէութեան տուած պտուղները՝ վարձատրում են ինձ այդ յոգնածութիւնից: Սակայն օրվայ ամենաերջանիկ ժամերը լինում են իմ գիշերներս, երբ գործը վերջանում է, այցելուների երթևեկութիւնը դադարում է, խմբագրութիւնս փակվում է և ես մենակ իմ կաբինետումս, գրասեղանիս մօտ, վառած ճրագների առջև նստած, ոգևորվում եմ ուղեղիս մէջ ծնվող մտքերով ու մտապատկերներով և գրում եմ յօդուածներ միւս օրվայ համար: Եւ երբ մի մի անգամ ուղեղս կարծես րոպէապէս դադարում է մտածելուց, մտքերը դժուարութեամբ են ձևակերպվում, գաղափարները իմ ուզած արագութեամբ առջևս դրված թղթի վրա մարմին և հոգի չեն դառնում, երբ սրտիս ոգևորութիւնը դանդաղում է ցանկալի տպաւորութիւն գործող գրական պարբերութեան մէջ ձուլվելու,—այն ժամանակ հայեացքս ակամայ ընկնում է գրասեղանիս դիմացի պատի վրա կախված մի կնոջ պատկերի վրա. դա Էվէլինայի պատկերն է, այն Էվէլինայի, որին ես Ցիւրիխումն էի ճանաչում և ոչ թէ վերջին ամիսները Նիցցայում, այն Էվէլինայի, որն իմ ամբողջ կեանքի համար իր սիրոյ զգացմունքի դիւթական զօրութեամբ ինձ զարկ տուեց գործելու, որքան ոյժերս ներում են, պիտանի լինելու՝ համամարդկային մտքերը դեռ ևս խաւար հայրենիքումս տարածելու... Եւ այդ սիրելի դէմքի գծագրութիւնների վրա նայելով, ես կրկին ներշնչվում եմ նոր եռանդով, ժամանակաւորապէս թմրած ուղեղս կարծես մի գերբնական զօրութեամբ արթնանում, պարզվում է,—և ես նորից կարողանում եմ պարզ, որոշ և անկեղծ կերպով ձևակերպել մտքերս, որոնք նորից ջրի առատ հոսանքի պէս սկսում են բղխել հրապարակագրողի դէպի մարդկութիւնն ունեցած անսահման և ոգևորված սիրոյ զգացմունքից...

Մի մի անգամ Էվէլինայի պատկերից հայեացքս ակամայ անցնում է նրա կողքին կախված և մի այլ պատկերի վրա: Դա գեղեցիկ, խելացի, բարեսիրտ, դէմքի փոքր ինչ հեգնական արտայայտութիւն ունեցող տղամարդու պատկեր է: Դա իմ վաղեմի բարեկամ Իւմասօվի պատկերն է... Այն ժամանակ ես նրան դիմում եմ հետեւեալ հարցմունքներով.

«Մի՞թէ ճշմարիտ ես ասել, անգին բարեկամ, որ սէրը, նոյն իսկ կորցրած սէրը, մի պատուանդան է հասարակաց գործիչի համար, մի՞թէ կարող է պատահել որ մարդը կեանքի մէջ մի քանի անգամ սիրէր, և սիրէր անկեղծ, անսահման կերպով, իր հոգու ամբողջ զօրութեամբ, իր սրտի ամբողջ ոյժով, իր զգացմունքների խորքերից, իր ամբողջ էութեամբ... Մի՞թէ ճշմարիտ է, որ հասարակաց գործիչը սիրելով ու տանջվելով, այդ սիրոյ ու հոգեկան տանջանքների մէջ եփվելով, կը ստեղծէ իր համար միշտ նոր և նոր պատուանդաններ, որոնց իրար վրա շարելով և նրանց վրա բարձրանալով, նա անընդհատաբար կը քաղէ անսպառելի ոյժեր իր հոգեկան մաքուր յուզմունքներից, աւելի և աւելի դարձնելով իր սիրտը և ամրապնդելով իր դրութիւնը՝ այդպիսով հետզհետէ աւելի և աւելի ընդունակ կը դառնայ բարձրանալու և ձգտելու դէպի ստեղծագործութեան կատարելութիւնը...»

Եւ մի՞թէ կարող է պատահել, որ Էվէլինայի պատկերի տեղ, իմ գրասեղանիս առջև, մի ժամանակ կախված կը լինի մի այլ կնոջ պատկեր...

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

պահական նկատումներով: Գաղթականութիւնը թոյլ է տրվում առանձին անհատներին, և ոչ թէ ընտանիքներին:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Հոկտեմբերի 15-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	95 ր.	65 կ.	
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	46 »	95	»
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	75	»
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	68	»
Մաքսային կուպօններ — . .	153 »	75	»
Արծաթ — — — . .	1 »	14	»
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$5^3/_4$ »	8	»
Պետ. բանկի 5°/₀ տոմս 1 շրջանի . .	102 »	25	»
— — — — 2-րդ —	102 »	25	»
— — — — 3-րդ —	— »	—	»
— — — — 4-րդ —	— »	—	»
— — — — 5-րդ —	— »	—	»
— — — — 6-րդ —	102 »	—	»
6°/₀ ոսկեայ րէնտա	157 »	75	»
4°/₀ ոսկեայ փոխառութիւն	— »	—	»
Արևելեան 5°/₀ փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	—	»
— — — — 2-րդ —	99 »	37	»
— — — — 3-րդ —	99 »	50	»
Ներքին 5°/₀ առաջին փոխառութ.	237 »	50	»
— — երկրորդ —	220 »	—	»
Պետական. երկաթուղային րէնտա .	103 »	—	»
$5^1/_2$°/₀ րէնտա	— »	—	»
4°/₀ Ներքին փոխառութիւն	95 »	50	»
5°/₀ գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	—	»
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան գրաւ. թղթ. — —	207 »	—	»
$5^1/_2$°/₀ վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	104 »	50	»
$4^1/_2$°/₀ գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	147 »	—	»
— — — թղթադ.	99 »	87	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	99 »	75	»
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	99 »	75	»
Օդէսայի — — .	100 »	—	»
Թիֆլիսի — —	— »	—	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	—	»
— — Քութայիսի — — .	— »	—	»

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ իր գրասենեակում ներկայ տարվայ Նոյեմբերի 1-ին տեղի կունենայ աճուրդ կապալով տալու համար 447, 5 քառ. սաժէն գետին երկաթուղով բերվող ապրանքների շտեմարան կառուցանելու համար: Գետինը գտնվում է քաղաքիս 10-րդ մասում, մաքսատան դիմաց: 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՒԱԳԸ սրանով յայտնում է ի գիտութիւն Թիֆլիսի I և II գիլդիայի վաճառականների, քանի որ վաճառականների ընդհանուր ժողովը, որը նշանակված էր հոկտեմբերի 13-ին, Թիֆլիսի որբերի դատարանի համար անդամներ և փոխանդամներ ընտրելու համար՝ չը կայացաւ, բաւականաչափ վաճառականներ չը գալու պատճառով, այդ պատճառով ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ նշանակվում է ԿԻՐԱԿԻ, 20-ին հոկտեմբերի, և պ.պ. վաճառականներին խնդրում են շնորհ բերել նշանակված օրը, ժամը $11^1/_2$-ին առաւօտեան Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճը վերոյիշեալ նպատակի համար, դրա հետ միասին իմացվում է, որ ընտրութիւնները կը կատարվեն ներկայ գտնված վաճառականների ձայներով: 1—2

Ծախվում է ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

ԱՏՐՊԵՏԵԱՆԻ

„Խև-Կարապետ" վէպը 1 ր., „Շուշան ողբերգութիւն" (օպէրայի համար) 1 ր.:

Մամուլի տակ է և մինչև Նոյեմբերի սկիզբները լոյս կը տեսնի 400—650 մեծադիր երեսներից բաղկացած

ԱԼՄԱՍՏ

Վէպը Թիւրքահայերի ՆՈՐԱԳՈՅՆ կեանքից: Բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է րուբլի 50 կոպէկ լոյս տեսնելուց յետոյ կը լինի:

Օտար քաղաքացիք կարող են դիմել БАКУ Типографію Теръ-Оганесянцъ.

2—5

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշւարարութիւնը առանց ուսուցչի օգնութեանը ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տոկոսների լիակատար աղիւսակներով, 1-ից մինչև 10.000 րուբ. համար. 1°/₀-ից մինչև 12°/₀.

Վաճառվում է եղբարց Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով՝ С. П. Мануэльянцу.

Գինն է 1 րուբլի: փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին զիջում կը լինի: 23—150

ՆՈՐ ՀԻՒՐԱՆՈՑ

„ԴԱՆԻԱ"

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Քաղաքի կենտրոնում, Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա: Գեղեցիկ և մաքուր կահաւորված սենեակներ. օրը 60 կոպէկից մինչև 5 րուբլի. ամսով մեծ զիջում է անվում:

Կերակուրները թարմ և համով:

НОВЫЕ НОМЕРА

„ДАНІЯ"

ВЪ ТИФЛИСѢ

въ центрѣ города, на Головинскомъ проспектѣ. Изящно и чисто меблированные номера отъ 60 коп. до 5 руб. въ сутки; помѣсячно большая уступка.

Пища свѣжая и вкусная.

24—36

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է Շուշի, Աբրահամեանցի գրավաճառանոցում

„ՎԵՐՋԻՆ ՎԷՐՔԵՐ"

պատմ. վէպ, I մաս, հեղինակութիւն ԼԷՕԻ: Գինը 30 կոպ.: Նոյն տեղը վաճառվում է հեղինակի միւս աշխատութիւնները: Դիմել ШУША, Книжный магазинъ А. Абрамянца.

3—5

ПАРФЮМЕРІЯ ВИКТОРІЯ РЕГИНА.

мыло олео-вазелиновое

РОЯЛЬ-КОНГО.

духи высшаго достоинства

ИКСКОРОНАКСЪ И ВІОЛЕТЪ.

О-ДЕ-КОЛОНЪ РОЯЛЬ

О-ДЕ-КОЛОНЪ ЦВѢТОЧНЫЙ

РАЗНЫХЪ ЗАПАХОВЪ.

Въ Высочайше утвержденномъ Кавказскомъ Товариществѣ торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ и Баку.

ՊԱՐՖԻՒՄԷՐԻ

ՎԻԿՏՕՐԻԱ-ՌԷԳԻՆԱ

Օլէօ-վազելինեան սապոն

ՌՕՅԱԼ-ԿՕՆԳՕ

ամենաբարձր տեսակի

ՌՕՅԱԼ ու ՎԻՕԼԷՏ

անուշահոտութիւններ

ԻՔՍԿՕՐՕՆԱԿՍ

Օդեկօլոն ծաղկանիւթ

ՕԴԵԿՕԼՕՆ ՌՕՅԱԼ

ԶԱՆԱԶԱՆ ՀՈՏԵՐԻ

Դեղագործական ապրանքների վաճառման Բարձրագոյն հաստատուած Կովկասեան Ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում և Բագւում:

18—50 (5)

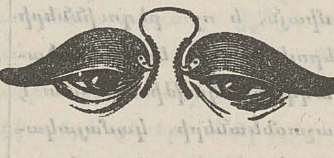

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Գոլովինի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ: Թատրօնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար: Վերստուգված և վկայական ունեցող ՄԱՔՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական թելեր:

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով:

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են: 27—50 (5)

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ

ТОВАРИЩЕСТВО

МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клйетонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н/Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

83—100 (Կ. շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Октября 1891 г.

Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.